ت□□□ی س□سیدیس ی پارتەکانی کوردستان ... عەلی مەحمود محەمەد

لە جیهاندا ئێستا مشتومڕەکان گەرمن لە سەر ئەوەی ئەمەریکا سەرکردایەتی جیهان بۆ چین چۆڵ بکات, وەلێ پێیان وایە ئەم پرۆسەیە ئەگەری هەیە بە ش□□□ک□ی ماڵوێرانکەردا تێپەڕێت , وەك چۆن لە مێژووی 500 ساڵی رابردوو لە کۆی 16 گۆڕانکاری و دەستاو دەستکردن لە سەرکردایەتیکردنی جیهان رویانداوە, لەوانە 12 ەیان لە رێگای ش□□و□ بووە, وەلێ بە دۆزینەوەی چەکی کوشندەی ئەتۆمی و هایدرۆجۆنی و ئەوانی بەدوایدا دێن , ململانێ لە رێگای ش□□و□ زەحمەت بووە, چونکە شەڕی سەرانسەری گەورەی سوپەر هێزەکانی ئێستای جیهان کۆتایی مر□قایەتییە, هەر بۆیەشە سەدەی رابردوو دوو بەزینی هێزی باڵادەستی جیهانی بەخۆوە بینیوە, کە بەریتانیاو یەکێتی سۆڤیەت بوو ل□ بەرامبەر وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا , پرۆسەی پێش ئەوە بەزینی ئەڵمانیا بوو لە رێگای جەنگەوە بەرامبەر بەریتانیا , ئەم پرۆسەی گۆڕانکاری□ لەسەرکردایەتی جیهانی پێی دەوترێت تەڵەی سۆسیدیس.

پاش تەسلیم بوونی بەریتانیاو یەکێتی سۆڤیەت لە سەدەی 20 بە ئەمەریکا, مانەوەی ئەمەریکا بۆ ماوەی 19 ساڵ لەسەر عەرشی ئەو سەرکردایەتیە (لە 1989 دوای روخانی دیواری بەرلین تا قەیرانە ئابورییەکانی ساڵی 2008) ئێستا باڵادەستی ئەمەریکا لە روی ئابوری و سیاسییەوە رۆژ لە دوای رۆژ لە ئاو دەچێت , هەرچەندە هێشتا گەورەترین هێزی سەربازی و ئابووری و زانستی و رۆشنبیری جیهانییە (خاوەند نیوەی بودجەی سەربازی جیهان, بەرهەم هێنانی 70%ی زانستی جیهانی ,بوونی پەیوەندی بە پاشکۆکردن لە گەڵ نزیك 110 وڵاتی جیهانی , یەکەم ئابوری جیهانە چین تەنها نزیك 60%ی ئابوری ئەمەریکایە) وەلێ رۆژ بە دوای رۆژ دەسەڵاتە سیاسییەکەی لە ئاو دەچێت وەلێ لەسەر خۆ , بە تایبەتیش دوای هاتنە سەرکاری ترامپ و کشانەوەی لە رێکەوتنامەی بازاڕی ئازاد تی تی پی و کشانەوەی لە پەیماننامەی پاریس و پیادە کردنی سیاسەتی ئەمەریکا یەکەمجار هەمو ئەمانە وا دەکات تەریك بکەوێتەوە و سەرۆکایەتی جیهان تەسلیم بکات.

ئەدی لە کوردستان ئەم پرۆسەی گۆڕانکاری لە سەرکردایەتی چۆن رویداوە لە 7 دەیەی رابردوودا, پاش دامەزراندنی پارتە سیاسییەکان بەشێوەی گشتی لە ناوەڕاستی چلەکانەوە, دامەزراندنی پارتی دیموکراتی کورد و هاتنی رێکخستنەکانی حشع(حیزبی شیوعی عێراقی) لە رێگای قوتابییە کوردەکانەوە لە زانکۆکانی عێراقەوە بۆ کوردستان , ئەم دوو هێزە بوونە رکابەری سەرسەختی یەکتر بۆ سەرکردایەتیکردنی پرۆسەی سیاسی لە کوردستان, ئەم رکابەرییە نزيك 20 ساڵێکی خایاند, وەلێ بەهۆی باڵادەستی دکتاتۆریەتی حکومەتی ناوەندی و نزیکایەتی فکری لە یەکتر, ململانێکە نەگەیشتە ئاستی پشت شکاندنی یەکتر, بگرە ئەم دوو پارتە وەك دوو لایەنی نزيك لە یەکتر بەردەوام لە کوردستان کاریان کردووە, هەرچەندە حشع لە روی رێکخراوەیی و چالاکی جەماوەری و شەڕی چینایەتییەوە زۆر لە پێش پارتییەوە بووە تا کۆتایی 1959, ئەم بارودۆخە دەڕواتە تا پێش هاتنەوەی بارزانی بۆ کوردستان و کۆبونەوەی ئاغاو دەرەبەگەکانی یاخی لە دابەشکردنی زەوی لە دەوری پارتی و کودەتای باڵی راست بەسەر باڵی چەپی پێشکەوتنخواز ی ناو پارتی بۆ سەرکایەتی حەمزە عەبدوڵا و هاورێکانی , وە هەڵگیرسانی خەباتی چەکداری لە ئەیلولی ساڵی 1961 و پشتیوانی وڵاتانی کۆنەپەرستی ناوچەکە لە بزوتنەوە چەکدارییەکە , دواتر کودەتای 8ی شوباتی بەعسییەکان و قەڵاچۆکردنی شیوعیەت , هەموو ئەمانە وای کرد دوای ئەم پرۆسەیە بە ململانێ سەرکردایەتی پرۆسەی سیاسی باشوری کوردستان بدرێتە پارتی , حشع بە خشکەیی لە سەرکردایەتی ژیانی سیاسی خەڵکی کوردستان کشایەوەو تەسلیم بە ئەمری واقع بوو , کە دواتریش ئەگەر لە عێراق هێزی هاتبێتەوە بەر , ئەوا لە کوردستان توانای سەرکردایەتی نەما, بە بەیانی 11ی ئازاری 1970 , باڵی مەکتەبی سیاسیش تەسلیمی باڵی بارزانی بوون, تا ئازاری 1975 ئەم باڵەی پارتی سەرکایەتی ژیانی سیاسی کوردستانی گرتە دەست بە رکابەر, دەتوانین بڵێین لە مێژووی باشوری کوردستاندا , هیچ کات بەو رێژەیە خەڵك لەدەوری تاك لایەنی سیاسی کۆ نەبۆتەوە, ئەم کۆبونەوەیە دوا کۆبونەوەی یەکگرتوانەی خەڵك بوو لە دەوری تاك لایەنەك .

وەلێ لە دوای هەرەسی ساڵی 1975 ەوە , باڵی مەکتەبی سیاسی دێنەوە گۆڕەپانەکە بەناوی ینك ەوە کاردە کەنەوە , باڵی بارزانیش بە ناوی قیادەی موەقەتە سەرەتا , دواتر پارتی دیموکراتی کوردستان , لە هەندێك ناوچەش وەکو دەشتی هەولێرو شارەزور پارتی سۆسیالستیش بووە رکابەری سەرەکی , وەلێ ئەو تەنها 4 ساڵ لەو رکابەرییە ناوچەییانە مایەوە , شەڕی ناوخۆیی و مفاوەزاتی 1983 ی ینك لە گەڵ بەعس و

كەمى ئەزمونى سەركردايەتييەكەى بوون هۆى لادانيان لە پرۆسەى ململانێ بۆ سەركردايەتى پرۆسەى سياسى باشورى كوردستان , سۆسيالست وەك هێزێكى ناوچەيى نەك سەرتاسەرى فڕێ درايە دەرەوەى كێشمە كێشەكەو لە هاوكێشە سياسي□كاندا ژمارە بچوكەكەى بۆ مايەوە , ئيتر تا هەنووكە 41 ساڵ شەڕ لەسەر سەركردايەتيكرنى باشورى كوردستان لە نێوان هەردو باڵەكەى ئەوساى پارتى بەردەوامە , تا ئێستا بێ ئاكام ماوەتەوە .

53 ساڵ ململانێى ئەم دوو باڵە شكل و شێوەى جۆراو جۆرى بەخۆوە بينيووە , هەندێك جار هانا بردنە بەر ئايدۆلۆژييە جيهانييەكان وەك چەكێك بۆ ململانێ , جارى واش شێوازى عەسكەرى و شەڕى خوێناوى بەخۆوە بينيوە , كە هيچكاميان تا هەنووكە ئاكامى نەبووە, ئەوەشى ململانێكەى ئاڵۆز كردووە, هەر لايەنەى ناوچەى نفوزو قەڵەمڕەوى سياسى خۆيان هەيە, بۆ پاراستنى هێزو باڵادەستيان كۆمەڵگا بەرەو شەڕى شارچێتى و لەهجە چێتى دەبەن , لە ئێستاشدا ململانێكە شێوازى جۆرى حوكمڕانى و بەڕێوەبەرايەتى و ململانێ لەسەر دەست كەوتى بە خۆوە گرتووە, كە لە ناوەڕۆكدا هەر پەيامەكەى 53 ساڵ لەمەوپێشە, رێكەوتنى دەباشان هەر پەيامى كۆنگرەى ماوەتە لە ناوەڕۆكدا .

پارتى ديموكراتى كوردستان ئەگەر لە 2003 ەوە تا رادەيەك سەركردايەتيكردنى پرۆسەى سياسى كوردستانى كەوتبێتە ژێر دەستەوە ئەوا بە هۆى كۆمەڵ بوونى كێشەكان لە سەر يەكتر و هاتنى هەمويان پێكەوە بۆ ناو ئۆفيسەكەى (كێشەى ياسايى سەرۆكى هەرێم , كێشەى سەرۆكايەتى پەرلەمان , كێشەى ئابورى و دارايى هەرێمى كوردستان بەشى شێرى بەر ئەو دەكەوێت بەهۆى سەركردايەتيكردنى پرۆسەكەوە , كێشەى ريفراندۆم و ئەگەرە كراوەكان بەردەمى , بوونى پشتيوانى تەنها نزيك بە 26%ى هاووڵاتيانى كوردستان لێى, كزى متمانەى لاوان …) هەموو ئەمانە وا دەكات پارتيش وەك ئەمەريكا بێ شەڕ بەدواى شەريكێكدا بگەڕێت بۆ سەركردايەتيكردنى پرۆسەى سياسى كوردستان , تەڵەى سۆسيديس ئەمجارە شكستى سەربازى و سياسى و ئابورى لايەنێك نابێت , بگرە رێگايەكى پراگماتيكيتر ئەويش پەيدا كردنى شەريك بێت بۆ قۆناغى راگوزەرى تا سەرۆكە تازەكان كليلى بەڕێوەبەرايەتى وەرە گرن دواى سەركەوتنەكانى ئايندە.

دابەزينى ئاستى شتيوانى بەتايبەت لاوان لە هێزە سياسي□كان و لە دەستدانى متمانە , بەتاڵبونەوەى كارى حيزبايەتى لەناوەڕۆكە سياسي□كەى , هژمۆنياى ئۆليگارشي□كان بەسەر پرۆسەى سياسى و ئابوورى كوردستان, بەرز بونەوەى ئاستى نايەكسانى و كەڵەكە بوونى

سەرمایەی کوردستان لە دەستی ژمارەیەك ئۆلیگارشی سیاسی بە ئەندازی□ی□ك سەرمایەی ئەوان زۆر زیاترە لە كۆی بەرھەمی نەتەوەیی ھەرێمی کوردستان , نەمانی رەوایەتی بە ململانێی 53 ساڵی جەلالی و مەلایی ...... ھەموو ئەمانە وا دەكەن بڵێین تەڵەی سۆسیدیس ئەمجارە شانس بە ھێزێکی نوێ دەدات و خەڵکی کوردستان لەم مەرگەساتەی ئەم دوو لایەنە رزگار دەکات, شانس بەوان ناداته□و□ ,بۆ ئەوەی بە پرۆسەی سەربازی یان سیاسی یەکیان ھەرەس بەوی تریان بێنێت.
((پوسیدیدس: می□ونوسی یۆنانی لە 460 پ زاین لە دایك بووە , 395 پ زاین كۆچی دوایی کردووە , پەرتوکی لەسەر جەنگی بیلۆبۆنسیە نووسیوە , جەنگی نێوان ئەسینا و ئ□سپارتە , تیایدا دەستنیشانی ئەوە دەکات گەشەی ئەسینا , ترسی لای ئەسپارتەکان دروست کرد وای کرد ش□□ ب□ب□تە حەتمی لە نێوانیان) .
بۆ یەكەم جار گراھام ئەلیسۆن لە ساڵی 2015 ئەم دەستەواژەیەی بەکار ھێنا لە پەرتوکی : رۆیشتن بەرەو جەنگ, ئایا ئەمەریکا و چین دەتوانن خۆیان لە تەڵەی پوسیدیدس بپارێزن .